

Yttrande över Promemoria En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter; diarienummer M2021/02118

Liselotte Lööf Återvinning AB och Liselotte Lööf Miljö AB är två bolag inom en koncern, LL Bolagen, som är verksamma inom avfallshantering och återvinningslogistik i Stockholmsregionen sedan 30 år. Koncernen omsätter ca 200 MSEK per år och sysselsätter ungefär 200 personer. Förutom insamling av hushållsavfall och drift av återvinningscentraler (ÅVC) och återbruk på uppdrag av kommuner så arbetar bolagen med fastighetsnära insamling, FNI, av förpackningar åt både privata och offentliga fastighetsägare, verksamheter, kommuner och kommunala bolag. I dagsläget har företaget ca 2 000 skraddarsydd avtal med olika kunder och ca 14 000 olika hämtställen som skulle påverkas av en eventuell kommunalisering enligt rubricerat PM.

LL Bolagen är medlemmar i Sveriges Åkeriföretag och Återvinningsindustrierna och stödjer de av dessa organisationer inlämnade remissvaren, men vill även lämna ett eget yttrande för att förhoppningsvis kunna tydliggöra praktiska konsekvenser av förslaget, både för oss som återvinningsentreprenörer men även för fastighetsägare, boende och alla som försöker skapa hållbara system och utveckling inom återvinningslogistik.

Liselotte Lööf Miljö AB avstyrker utredningens förslag i sin helhet och redovisar nedan några av de viktigaste punkterna beträffande de stora brister som utredningen uppvisar.

- **Producentansvaret ska utvecklas och förbättras – inte tvärtom**

Vi tror att det mesta blir bättre om man låter de som berörs komma till tals. Sedan den nya förordningen (2018:1462) om producentansvar för förpackningar infördes 2018 har det varit stor förvirring och många steg tillbaka med t ex avskaffandet av producentansvaret för tidningar som nu riskerar att hamna i brännbart restavfall istället. Vid förberedelserna för TIS, tillståndspliktiga insamlingsystem, så skulle FTI och kommunerna diskutera lösningar – över huvudet på både fastighetsägare och insamlingsentreprenörer som vet hur det fungerar. Nu föreslår man att återvinningsstationerna ska stängas, vilket visar på djup okunskap om svårigheterna att få in alla materialfraktioner och särskilt skrymmande förpackningar i stadsmiljö. Redan nu kämpar fastighetsägare med att få in matavfall i sina utrymmen, och här ska ytterligare 4-6 fraktioner in med olika hämtfrekvens och där man inte ens vet vilka krav som ställs på fastigheten eller var materialet ska hämtas för att klara kraven för en "gratis FNI-tjänst". Det måste gå att anpassa sig till EU:s krav och fokusera på återvinningsmålen utan att förstöra dagens system och de investeringar som redan gjorts av återvinningsföretag eller fastighetsägare som byggt om eller utformat sina egna system i samarbete med insamlingsentreprenören.

- **Orimliga kostnader för en marginell återvinning**

Förslaget antas att leda till att mängden felsorterat avfall minskar från 1,9 kg till 1,2 kg per vecka och hushåll vid FNI i småhus (källa: Avfall Sverige). Detta innebär en sänkning av totala avfallsmängden med endast 3 %. FNI i småhus bygger på införandet av fyrfackssystem, vilket kräver investeringar på 13 miljarder kronor för både nya

specialfordon och fyrfackskärl. Marginalkostnaden för att få in de här extra förpackningarna beräknas till otroliga 30 000 kronor per ton – att jämföra med dagens system som kostar 10 gånger mindre. (källa: ÅI)

- **Ökade utsläpp för en marginell återvinning**

Endast tillverkningen av några miljoner nya kärl, som bara går att tömma med vissa fordon, kommer att kräva så mycket plast att det krävs 20 års utökad FNI för att samla in och återvinna den plasten igen (källa: ÅI). Då har vi ändå räknat med att 50% av insamlad hushållsplast ska gå att återvinna vilket är optimistiskt när det gäller kraftigt nedsmutsad mjukplast som utgör en större del i FNI än det som samlas in i återvinningsstationer. Vi har också utgått ifrån att plastkärlen håller i 20 år vilket förstås är osannolikt.

Både tillverkning av ny utrustning och ökad hämtfrekvens för FNI kommer att ge större och helt onödiga CO2-utsläpp. Om ÅVS tas bort ökar dessutom utsläppen från varje hushåll som måste ta egen bil till en ÅVC, som oftast ligger betydligt längre bort. LL Bolagen har lång erfarenhet av ÅVC-drift och vet att det är olämpligt att få in trafik enbart för förpackningsavlämning när det redan är hög belastning på upp till flera tusen besökare om dagen.

- **Offentlig upphandling ger ofta sämre kvalitet**

Under alla år som kommunalisering av förpackningsfraktioner diskuterats så är ett återkommande argument att de privata företagen ändå får affärer genom offentlig upphandling av insamlingen i de kommuner som inte har egna avfallsbolag. Detta är en sanning med modifikation eftersom offentlig upphandling aldrig blir bättre än förfrågningsunderlaget och utvärderingen – det är en stor risk att lägsta pris vinner och att kreativa lösningar, lokala anpassningar och kvalitet får stå tillbaka. Det är också ofta hårt styrt i kvalificeringsdelen t ex vilket bränsle entreprenören ska ha, vilket utesluter vissa bolag som då måste investera i nya fordon. I detta sammanhang krävs fyrfacksfordon för insamling i småhus, och dessa fordon går inte att använda till andra typer av hämtningar.

Idag erbjuder vi också andra tjänster till kunderna såsom hållbarhetsdata/statistik för olika fraktioner, skyltning, ombyggnationer, rådgivning inom arbetsmiljö och källsortering mm. Allt detta är helt anpassat till individuella kunder och deras önskemål och behov och kommer inte att kunna upphandlas centraliserat av en kommun på ett vettigt sätt.

- **Stora utmaningar inom arbetsmiljö i tätbebyggda områden**

Miljödepartementet har i såväl utredningen som till Ekot 23 januari 2022 meddelat att dagens återvinningsstationer ska skrotas till förmån för en obligatorisk FNI av förpackningar. Statssekreteraren uttalade i Ekot också att insamlingen av förpackningar skulle flyttas ned i fastigheternas "källare". Detta uttalande tyder på en fullständig okunnighet om hur avfallshanteringen fungerar i tätbebyggda områden och flerfamiljshus i t ex Stockholms innerstad. Konkurrensen om ytorna i fastigheterna har bara ökat de senaste årtiondena och att åter prata om det gamla soprummet i källaren ger intrycket av att Miljödepartementet vill backa in i framtiden.

Liselotte Löf Miljö AB genomför för närvarande, inför en entreprenadstart, en inventering av arbetsmiljön vid avfallshämtning i stadsdelarna Östermalm, Vasastan och Södermalm i Stockholm. Enbart i dessa tre stadsdelar finns det flera tusen hämtställen som strider mot arbetsmiljöregler och det är stora problem med att skapa en tillfredsställande arbetsmiljö. Många miljörum har problem

med tillgängligheten, flera dörrar, trappsteg, lutningar, icke-fungerande hissar, dålig belysning, smala dörrar och det är trångt och konkurrens om utrymmet med cyklar, barnvagnar och andra behov för fastigheten. Våra driftledare tillbringar mycket tid med att diskutera med fastighetsägaren för att hitta olika lösningar, t ex miljöstuga, markbehållare, ändrad frekvens eller behållarstorlek, samlastning av vissa fraktioner eller annat. Vi har betydligt större möjligheter att påverka och underlätta hämtningen i ett direkt avtal med fastighetsägaren än i en kommunalt upphandlad entreprenad, som är mer tungrodd, centralstyrd och prispressad. I detta förslag har kommunen inte ens egen rådgivning då det är producentansvarsorganisationernas ersättning som styr.

Nedanstående bilder är exempel på hämtställen med akuta arbetsmiljöproblem. I det ena rummet hämtar personalen säckar 30-40 meter inne i ett garage där nedfartsrampen är ca 15 meter lång och har en lutning på 25-30 procent, och i det andra finns en lång och smal trappa.



I nedanstående bilder framgår det tydligt att FNI kräver nära och ofta tidskrävande dialog med fastighetsägaren för att komma tillrätta med systemet genom information till boende, placering och storlek på kärl mm. Det är också uppenbart att FNI inte kommer att vara tillräckligt för de ökande volymerna stora wellpappkartonger, och inte heller i småhusmiljöer som har fyrfackskärl och alldeles för lite plats för kartonger. I många kommuner som infört FNI har man också konstaterat att återvinningsstationerna måste vara kvar i alla fall, dvs det blir dubbla – och dyrare – system.



För att skapa en tillfredsställande hämtmiljö med kärl istället för säckar krävs det många gånger stora investeringar för fastighetsägaren och att till detta lägga en obligatorisk FNI av förpackningar är i många fall omöjligt. Utredningen saknar, som SKR också påpekat i sitt remissvar, en konsekvensanalys kring förutsättningarna för FNI i ovan beskrivna miljöer.

*

Vi anser att förslaget är dåligt förankrat i verkligheten och den utveckling som sker inom återvinning och cirkulär ekonomi, och ett riskabelt slöseri med resurser. Vi anser också att förslaget verkar kraftigt påverkat av kommunala avfallsbolags önskan, genom organisationen Avfall Sverige, att få konkurrensfördelar inom materialhantering, och även uppvisar en underlig vurm för kommunalisering av något som redan utvecklats av privata bolag i samarbete med fastighetsägare, kommuner och producenter sedan producentansvaret infördes för nära 30 år sedan. Inget system är perfekt, men det här förslaget är fel väg att gå och riskerar att förstöra ett av världens bästa återvinningssystem och Sveriges goda rykte som föregångsland inom avfall och återvinning.

Stockholm 2022-02-07

Karin Eberle

Hållbarhetschef LL Bolagen

samt styrelseledamot i Återvinningsindustrierna och ordförande för Nätverk Miljö i Sveriges

Åkeriföretag